

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE TEOLOGIE „ISIDOR TODORAN”

Preotul hunedorean Ioan Sabău (1914-2009)
– Paradigmă de pastorație contextuală –
rezumat

Îndrumător:

**Arhim. Prof. Univ. Dr. Habil. TEOFIL
(CRISTIAN) TIA**

Doctorand:

Protos. NIFON (NICOLAE) JORZA

Cluj-Napoca

2018

Rezumatul lucrării

Lumea de astăzi se află într-un proces de aprigă descreștinizare, care uneori ia forma indiferenței religioase, alteori a necredinței sau a relei credințe manifestate în atacuri pătimașe la adresa Bisericii. Lumea vremii noastre este o lume emancipată politic, social și cultural. Omul modern crede mai greu, cercetează, discută, contrazice, argumentează. De aceea, astăzi este nevoie de un preot desăvârșit, preot care să fie bine înarmat cu cunoștințe temeinice, cu viață spirituală, în așa fel încât să poată deveni „părinte”, să poată deveni îndrumător, luminător, dătător de soluții, de răspunsuri credincioșilor cu care va intra în contact și care-i vor fi dați în grijă. Probleme sociale, multiple și complicate, cu care se confruntă societatea contemporană așteaptă eroii soluțiilor suverane. Acești „eroi” sunt preoții ortodocși, chemați să așeze în centrul întregii vieți idealul creștin suprem care, prin puterea sa de atracție, este singurul în stare să orienteze conștiința morală obștească spre o biruință spirituală deplină.

Oamenii au suflet cu nevoi și suferințe sufletești pe care le vor avea totdeauna, oricare ar fi regimul politic, social, științific sau cultural al lumii. Nimeni nu poate cunoaște și soluționa problemele sufletești ale oamenilor așa cum o poate face dumnezeiasca psihoterapie a Bisericii. În vederea împlinirii acestei misiuni, Biserica este într-o perpetuă căutare de modele pastorale, pe care să le ofere generațiilor de slujitori ai altarelor. Un astfel de model pastoral constituie persoana părintelui Ioan Sabău (1914-2009), a cărui activitate pastorală de șaptezeci și cinci de ani a fost încununată de succes, părintele fiind supranumit „patriarhul hunedorenilor”. Aparținând generației interbelice, părintele Ioan a mărturisit până la sacrificiu crezul acelei generații, nădejtile ei legate de credința ortodoxă și neamul nostru românesc. Întrucât crezul părintelui Ioan, valorile pentru care a luptat nu sunt supuse timpului, nu se perimează, părintele Ioan constituie un model pastoral pentru preoții din toate timpurile, iar cercetarea vieții și activității pastorale a părintelui se înscrie în preocuparea Bisericii Ortodoxe Române de a identifica modele pastorale vrednice de urmat, pe care să le propună, apoi, slujitorilor sfintelor altare.

Pentru a înțelege mai bine viața și activitatea părintelui Ioan Sabău, în **primul capitol** am prezentat succint contextul politic în care a activat, cu referire specială la situația Bisericii Ortodoxe în timpul regimului comunist.

Cel de-al **doilea capitol** al lucrării a fost întocmit cu intenția de a oferi o imagine unitară asupra vieții și activității părintelui Ioan. În acest scop, am întocmit o biografie a părintelui, care cuprinde principalele etape ale vieții sale.

Capitolul al treilea are în vedere o familiarizare cu itinerarul pastoral parcurs de părintele Ioan, astfel încât diferitele momente sau aspecte ale activității sale, prezentate în cuprinsul lucrării, să poată fi înțelese mai bine, fiind integrate în contextul fiecărei parohii în care a activat.

În cel de-al **patrulea capitol**, pe care l-am numit, *profilul pastoral al părintelui Ioan Sabău*, am identificat o serie de calități intelectuale, morale și pastorale, care l-au remarcat atât în fața enoriașilor săi, cât și în fața preoților din generația sa. Principalele surse folosite în acest scop au fost mărturiile celor care l-au cunoscut, pe de-o parte preoți și pe de altă parte, mireni.

O calitate intelectuală care a potențat mult activitatea pastorală desfășurată de părintele Ioan Sabău a fost erudiția sa. Spirit enciclopedic, înzestrat cu mulți talanți, părintele și-a încordat toate puterile minții ca să le pună în slujba chemării și a misiunii sale. Harul său era completat de o vastă cultură și de o bogată experiență a vieții.

Pârghia morală în lucrarea de mântuire a sufletelor încredințate lui, resortul său interior, punctul său de rezistență a fost același care stă la baza întregii opere de mântuire: *iubirea*. Iubirea de Dumnezeu și de oameni. Față de cei aflați în strâmtoări și lipsuri, iubirea părintelui s-a manifestat ca *bunătate și omenie*. Dar ceea ce a dat valoare tuturor virtuților și înfăptuirilor părintelui Ioan a fost *smerenia* cu care le-a acoperit. O smerenie autentică, adevărată, care nu avea în ea nimic fals, nimic confecționat. Nu era o smerenie rezultată dintr-o abilitate cultivare a aparențelor, ci era o stare de pace adâncă și netulburată nici de laudele oamenilor, nici de necinstirile lor, aurul smereniei dobândit în focul încercărilor prin care trecuse. O smerenie care-l făcea să se aplece cu toată grija și atenția către cel mai amărât și mai necăjit dintre oameni. Se cuvine amintită și *modestia* în care a trăit părintele Ioan în toată viața sa, de multe ori fiind chiar aproape de limita existenței, singura sa avere sigură fiindu-i viața sa curată și plină de fapte bune.

Aceste virtuți ale părintelui Ioan, precum și greutățile pe care le-a străbătut împreună cu păstoriții săi au făcut ca între păstor și turmă să se creeze și să se cimenteze o legătură foarte puternică. Această strânsă legătură a părintelui Ioan cu enoriașii săi a fost binecuvântată de Dumnezeu, Care i-a dat un har deosebit: când era în închisoare, ori de câte ori murea cineva din Parohia Vinerea, cea de a treia parohie unde a slujit ca preot paroh, între anii 1940 – 1957, părintele îl visa pe acela că venea să-l împărtășească.

Între calitățile pastorale pe care le-am identificat în persoana părintelui Ioan Sabău se numără și aceea că a fost un *ctitor de biserică*, care a iubit „podoaba casei Domnului”. În fiecare dintre cele cinci parohii în care a slujit, părintele Ioan s-a ocupat de renovarea și înfrumusețarea bisericii, astfel încât, în cei șaptezeci și cinci de ani de preoție, părintele a ridicat din temelie o biserică și a renovat șapte biserici. În centrul activității pastorale desfășurate de părintele Ioan Sabău la Vinerea s-a aflat, fără îndoială, ridicarea bisericii cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae”, o adevărată catedrală, un monument de arhitectură impresionant, care uimește nu numai prin frumusețea și armonia ce există între pictură și sculptură, dar și prin faptul că o biserică atât de măreață a fost construită și sfințită în plină epocă comunistă.

Această lucrare de a ctitori biserici nu trebuie văzută doar în plan material, deoarece nimic din ceea ce s-a realizat în plan material nu ar fi fost cu puțință dacă părintele Ioan nu ar fi avut arta pastorală de a-i antrena pe toți enoriașii în aceste lucrări. Despre biserica de la Vinerea chiar părintele Ioan spunea că dezbinarea pe pricini de neamuri și partide a ros ca o cangrenă în parohia de la Vinerea și până nu s-a pornit pe fâgașul unității sufletești, nu s-a putut așeza nicio piatră la zidirea sfântului locaș.

Biserica a fost sfințită în anul 1957, iar sfințirea ei a fost pecetluită cu jertfa părintelui, căci, a doua zi după sfințire, părintele a fost arestat, apoi judecat și condamnat la opt ani de închisoare, dintre care cei mai mulți i-a petrecut în închisoarea cumplită de la Aiud.

Dintre calitățile morale identificate în persoana părintelui Ioan Sabău trebuie amintită în mod deosebit *moralitatea exemplară* a sfinției sale. Atât în timpul detenției, cât și după eliberarea sa, când s-a aflat sub permanentă urmărire și supraveghere, părintele Ioan Sabău a dovedit o purtare vrednică de un adevărat păstor și slujitor al lui Dumnezeu. Mulți sunt într-un sat și câte nu vorbesc, mai ales împotriva preotului? Dar cu toate acestea cele peste o mie de file aflate în dosarele părintelui din arhivele C.N.S.A.S. constituie un adevărat elogiu la adresa

sfinției sale. Toți informatorii erau nevoiți să raporteze moralitatea bună pe care o dovedea părintele Ioan și autoritatea de care se bucura din pricina acesteia. Astfel, „vinovățiile” puse pe seama părintelui sunt, din perspectiva unei slujiri pastorale autentice, adevărate virtuți. Cât privește perioada detenției, rapoartele întocmite pe seama părintelui și motivele pentru care a fost pedepsit cu izolare în mai multe rânduri, fac dovada faptului că și în închisoare părintele Ioan și-a continuat activitatea pastorală și misionară printre deținuți.

Pentru părintele Ioan, *iubirea de neam și de țară* era imediat după iubirea de Dumnezeu. Adeseori atrăgea atenția asupra faptului că trebuie să avem limpede și clară memoria eroilor noștri, deoarece atunci când vrei să distrugi un neam, trebuie mai întâi să-i distrugi memoria. De aceea, era nelipsit de la toate comemorările eroilor care s-au jertfit pentru crezul național și creștin, ținând cuvântări înflăcărâte, sau săvârșind parastase pentru ei. Faptul acesta i-a atras suferințe, fiind de mai multe ori arestat și condamnat. Dar faptul de a suferi pentru neam și pentru țară a fost pentru părintele Ioan o mare cinste și onoare și obișnuia să spună : „*Am stat în închisoare înspre și pentru Dumnezeu, înspre și pentru neamul meu*”.

Tot în acest capitol, am evidențiat două harisme deosebite ale părintelui: *arta pastorală*, care este, capacitatea de a găsi calea către fiecare suflet, așa încât să-i câștige pe cât mai mulți spre Dumnezeu, spre Biserică, spre mântuire, și *darul oratoriei*, o harismă care s-a manifestat în părintele Ioan încă din vremea tinereții, pe care a și cultivat-o prin strădanie personală. Părintele a ascultat și a observat, cu atenție părintească, toate păsurile, mărturisirile și manifestările sufletești ale enoriașilor și din toate acestea și-a procurat material de mare interes sufletesc pentru predicile sfinției sale. Predica trebuie să meargă la inimă și nu poate merge la o inimă necăutată și necunoscută de preot. Părintele cunoștea foarte bine inimile credincioșilor și de aceea cuvântul pe care-l rostea în predică ajungea în inimile lor. Capacitatea de exprimare și profunzimea a ceea ce voia să transmită erau cunoscute și recunoscute și de cei din jur, încât oriunde mergea, toți se dădeau la o parte pentru a-l lăsa să predice, chiar și vlădicii.

De mare folos în identificarea metodelor pastorale ale părintelui Ioan Sabău au fost cele peste o sută cincizeci de caiete de notițe care s-au păstrat de la sfinția sa, cea mai mare parte dintre ele cuprinzând schițele predicilor care urmau a fi rostite în diferite împrejurări, unele teme tratate în vederea conferințelor preoțești, precum și însemnări bibliografice pe diferite teme legate de pastorație. De asemenea, s-au păstrat de la părintele Ioan o mulțime de ciorne ale scrisorilor care au fost trimise unor ierarhi, sau unor confrați preoți, în care sunt puse

probleme pastorale, sau se oferă unele soluții. Sintetizând toată experiența păstrată și transmisă prin aceste caiete ale părintelui se poate spune că cele câteva zeci de mii de pagini cuprind tot zbuliumul sufletesc al unui preot trudit de grija mântuirii sufletelor ce i-au fost încredințate, tot tremurul sufletului sfinției sale în fața misiunii preoțești. De aceea, capitolul care cuprinde descrierea acestor caiete l-am intitulat: *Inima părintelui Ioan*.

În **capitolul al cincilea** am prezentat *izvoarele pastorației părintelui Ioan Sabău*. Mai întâi am prezentat izvoarele comune activității pastorale în general: *Sfânta Scriptură* (pe care părintele Ioan o cunoștea foarte bine), *postul, rugăciunea* (cu referire specială la evlavia deosebită pe care o avea părintele față de Maica Domnului). Apoi am prezentat *suferința părintelui Ioan*, pe care și-a asumat-o deplin și care i s-a făcut izvor de pastorație. Într-adevăr, suferința asumată are putere transformatoare asupra omului și îi conferă o mare înrăurire asupra semenilor, care se înfăptuiește uneori și fără cuvinte. Pentru părintele Ioan, suferințele din închisoare au fost un far călăuzitor. Întotdeauna afirma că cel mai mult s-a pătruns de credință și de evlavie în anii detenției și îi învăța pe cei mai tineri că întărirea spirituală biruiește lipsurile materiale și face mintea mai ageră, mai capabilă de credință și de contemplație. Suferințele părintelui Ioan nu au fost doar cele îndurate în perioada detenției. Nici în afara zidurilor închisorii părintele nu a fost scutit de suferințe fizice și morale, dar ele au rămas în mare parte necunoscute celor din jur, deoarece părintele niciodată nu se plânga pe sine, ci se străduia să mângâie și să întărească pe cei din jur. Suferințele pentru Hristos sunt cele mai adevărate, mai profunde, mai curate și mai nepieritoare bucurii spirituale ale unui preot adevărat. În ele este ascunsă taina mântuirii sale. Iar bilanțul suferințelor unui preot pentru Mântuitorul și pentru Evanghelia Sa sunt cea mai bună măsură a sincerității și adâncimii credinței în El.

Un alt important izvor al pastorației părintelui Ioan Sabău l-a constituit legătura cu mănăstirile, pe care le socotea „*icoana ideală a vieții creștine*”. Considerând că mănăstirile sunt sursa de primenire și vitalizare a Bisericii, și care pot inspira și călăuzi terapia vieții spirituale a creștinilor, părintele Ioan Sabău făcea foarte des pelerinaje cu credincioșii din parohie la mănăstirile din apropiere. Principalul scop al acestor pelerinaje era restaurarea energiilor interioare și „contaminarea”, în sensul pozitiv, a enoriașilor de puritate și sfințenie.

În **capitolul al șaselea** am prezentat prioritățile activității pastorale a părintelui Ioan. Ca păstor de suflete, una dintre prioritățile activității pastorale a părintelui Ioan a fost *unitatea*

credincioșilor prin legătura dragostei, adică realizarea acelei înfrățiri și unități dintre creștini pentru care Mântuitorul S-a rugat înainte de Cinstitele Sale Pătimiri: „*Ca toți să fie una!*” (Ioan 17,21) A aduna turma laolaltă și a o ține încheată e un lucru care cere multă osteneală, dragoste și putere de jertfă. Pentru înfăptuirea acestei unități, părintele Ioan a fost permanent în mijlocul enoriașilor săi, le-a cunoscut problemele și i-a știut fiecareia puterile și neajunsurile. A căutat să-i apropie mai ales pe cei care erau mai cu răceală față de Biserică. Pentru a întări frățietatea și comuniunea dintre enoriași, a introdus cântarea în comun în fiecare dintre parohiile în care a slujit. Este știut că atunci când preotul vrea să se așeze la mijloc între cei învrăjbiți ca să-i împace, trebuie să fie pregătit a avea soarta pe care Domnul și Stăpânul nostru a avut-o. Prin multe răstigniri morale trebuie să treacă și preotul. După cum pe Mântuitorul mulți nu l-au înțeles, tot astfel nici pe preot nu-l înțeleg toți. Nici părintele Ioan nu a fost scutit de suferințe de acest fel.

O altă prioritate a activității pastorale a părintelui Ioan Sabău a constituit-o *lupta împotriva imoralității și regenerarea neamului omenesc*. Pentru părintele Ioan, imoralitatea nu era numai o problemă pastorală de rezolvat, ci era și o mare durere sufletească. Suferea că astăzi Hristos este scos din lume ca în latura gadarenilor și că, prin ocupații străine de evlavie, I se spune mereu: „*Să pleci de la noi!*” Principalul mijloc prin care părintele a dus ofensiva împotriva imoralității a fost predica. Fără să jignească personal pe cineva, biciuia cu putere toate viciile și răutățile sufletești, nu numai pe cele mari și grosolane, ci chiar cele subtile, care se furișează pe nesimțite în suflet și macină din interior viața creștină. Lupta împotriva imoralității este lupta împotriva păcatului, iar păcatul este spin și buruiană greu de stârpit, pentru că rădăcinile ei sunt plăcerile, iar oamenii greu se hotărăsc să se lase de plăceri. Dar această lucrare este esențială preoției și apasă cu povara ei conștiința preotului. Fiorul acestei responsabilități l-a avut părintele Ioan în toți cei șaptezeci și cinci de ani de preoție. Cu toată decăderea morală, cu toată prăbușirea pe care o constata în jurul sfinției sale, părintele a rămas până la capăt un entuziast, care credea cu putere în posibilitatea de a crea o rămășiță, prin care să se salveze neamul omenesc și nu numai atât, ci avea și nădejdea că poporul nostru român are un rol deosebit în această lucrare.

O altă prioritate identificată în activitatea pastorală a părintelui Ioan a fost *apărarea sfințeniei familiale*. Motivul care au făcut din apărarea sfințeniei familiale o prioritate în activitatea pastorală a părintelui Ioan îl constituie faptul că viața se plămădește și se întreține

în sânul familiei, societatea s-a creat și se susține alcătuind familii și însăși religia creștină s-a plămădit în leagănul unui copil, Pruncul Iisus și la sânul unei mame, Maica Domnului. Ca atare, secretul trăinicie și al biruinței creștinismului este sfințenia vieții familiale. Pornind de la premisa că familia preotului este prima comunitate în care se desfășoară activitatea acestuia, în care el tămăduiește suflete, formează credincioși și mântuiește oameni, am întocmit primul subcapitol cu titlul *Pastorația în familie și prin familie*, în care am prezentat modul în care familia părintelui Ioan a fost părtașă la toată viața și lucrarea sfinției sale, la împlinirile, dar și la suferințele și jertfa sfinției sale. Despre mama sa, părintele Ioan spunea: „*Tot ce am ca preot datorez mamei mele.*” Despre doamna preoteasă Alexandra se poate spune că s-a identificat cu misiunea părintelui Ioan și și-a adus prinosul ei de jertfă pentru izbânda acestei misiuni. Firul de legătură care a dat forță și trăinicie acestei binecuvântate familii preoțești a fost rugăciunea. De suferințe și sacrificii nu a fost ferită în viața sa nici fiica părintelui Ioan, doamna Maria-Cecilia. Copil fiind, a simțit dureros arestările și detenția părintelui, zbuciumul sufletesc al mamei și al bunicii, atunci când nu știau dacă părintele mai este sau nu în viață. Ca una care era fiica unui pușcăriaș, așadar a unui „dușman al poporului”, doamna Maria-Cecilia avea să fie mereu respinsă, mereu marginalizată și desconsiderată, fiindu-i inaccesibilă orice recunoaștere a meritelor și orice promovare. Tot în acest subcapitol am ilustrat cu câteva exemple pedagogia duhovnicească a părintelui în raport cu fiica sa și cu nepoții săi.

În subcapitolul intitulat *Pastorația pentru familie* am ilustrat cu exemple modul în care părintele Ioan a luptat pentru salvarea sfințeniei vieții de familie. Părintele a fost preocupat de *pastorația tinerilor aflați în pragul căsătoriei*, (pe care încerca să-i încurajeze că este cu putință, chiar în vremurile pe care le trăim, să se realizeze o stare de sfințenie conjugală) și de *pastorația femeilor-mame*, pe care le îndemna să-și ia rolul în serios, să înțeleagă că apărarea lui Hristos prin familie stă în mâna lor și că numai prin mame cu frică de Dumnezeu poate fi reîncreștinată lumea. Părintele cunoștea toate motivele care apasă sufletul unei mame și temerile ei la aducerea unei noi făpturi în lume. Cu multă dragoste, încerca să sădească în inima mamelor frica de Dumnezeu care trece peste toate obstacolele, să trezească în ele puterile spirituale și credința în Dumnezeu.

În toată activitatea sa pastorală, părintele Ioan Sabău a fost în mod deosebit preocupat de soarta tineretului, de apropierea lor de Biserică, deoarece considera că: „*tinerii reprezintă viitorul și problemele lor sunt probleme naționale*”. Pentru părintele Ioan, starea actuală a

tineretului era o mare durere sufletească, pe care și-o alina mergând la toate întâlnirile cu tineri la care i se dădea prilej, în care își exprima neobosit și cu toată tăria sufletească nădejtile sale legate de noua generație tânără care se ridică. În capitolul *Pastorația tinerilor* am prezentat modalitățile concrete prin care, în toate parohiile în care a păstorit, părintele Ioan a căutat să-i atragă pe tineri către Biserică, înființând societăți culturale pentru ei (Societatea „Sfântul Gheorghe” pentru băieți și Societatea „Anastasia Șaguna” pentru fete, din localitatea Vinerea), făcând catehizări cu copiii (deși i s-a interzis în repetate rânduri de către reprezentanții regimului comunist), punându-i pe copii să facă fel de fel de servicii în biserică și dându-le câte o misiune de îndeplinit, ca să se simtă și ei folositori. În Postul Mare, părintele Ioan săvârșea Pavecernița cu copiii. Zeci și, uneori, sute de glasuri de copii cântau la Pavecerniță cântările specifice acestei slujbe. Părintele a investit foarte mult în tineri și în special în preoții care erau tineri și aveau mulți copii, căci îi socotea pe acești preoți aliații săi în lupta pentru cucerirea tineretului.

Capitolul al șaptelea înfățișează *principalele mijloace ale pastorației părintelui Ioan Sabău*. Mijloacele de care s-a folosit părintele Ioan Sabău în pastorație nu au fost inedite în ele însele, dar este cu totul impresionant modul ingenios în care aceste mijloace au fost puse în lucru și, mai ales, roadele lor, care au fost o consecință a harului ce a lucrat cu putere în părintele. Vorbind despre *Cultul divin* ca mijloc de pastorație al părintelui Ioan am prezentat programul liturgic obișnuit al părintelui Ioan și felul în care încerca, prin acesta, să-i atragă pe oameni spre Biserică, introducând cântarea în comun, săvârșind *Sfânta Liturghie* nu doar în duminici și sărbători, ci ori de câte ori era vreo situație mai grea (necaz sau boală) în viața parohiei. Un alt mijloc de pastorație despre care am vorbit este *Sfânta Spovedanie*. Calitățile care au făcut din părintele Ioan un duhovnic mult căutat au fost: disponibilitatea sa, dragostea de oameni, răbdarea și atenția pe care le acorda fiecărui suflet. De asemenea, am prezentat *Masurile de obște inițiate de părintele Ioan* în Postul Mare, ca o ofensivă spirituală și ca un mijloc de a veni în întâmpinarea celor suferinzi și necăjiți, slujbe care s-au dovedit a avea și un profund caracter misionar. Această rânduială a rămas ca o moștenire spirituală de la părintele Ioan Sabău și ea se continuă și astăzi în parohiile respective. Cât privește celelalte mijloace folosite în pastorație (*Predica și cateheza, Vizitele pastorale și Pelerinajele*), am încercat, pe baza mărturiilor primite, să înfățișez modul concret și inedit în care părintele Ioan le-a folosit în pastorația sa.

În ultimul capitol, **al optulea**, intitulat *Actualitatea modelului pastoral al Părintelui Ioan Sabău – „Părinte al Părinților”*, am încercat să dovedesc că în perimetrul în care a activat, părintele Ioan a fost un model de slujire pentru ceilalți confrăți preoți, mereu înfricoșat de răspunderea pe care o are, mereu străbătut de fiorul fricii de Dumnezeu, dar și un părinte sufletesc al multora dintre ei, un adevărat „părinte al părinților”. Părintele Ioan i-a iubit mult pe preoții cu râvnă din preajma sfinției sale. I-a iubit pentru că iubea slujirea lor, care era și a sa și pentru că-L iubea pe Acela în numele Căruia împreună slujeau. Îi iubea pentru că îi socotea frați și purtători ai aceleași vrednicii și ai aceleiași misiuni preoțești. Totodată, era iubit de preoții din jur deoarece aceștia vedeau în sfinția sa întrupat idealul pe care și l-au asumat când au primit Sfânta Taină a Preoției, vedeau în dânsul preotul prin excelență. Din experiența sa pastorală s-au îmbogățit cei mai mulți dintre preoții care l-au cunoscut. Aparținând generației interbelice, părintele aducea cu sine în mijlocul preoților mai tineri crezul acelei generații, nădejdiile legate de credința și neamul nostru românesc, pe care căuta să le insufle și generației tinere, formată într-o lume închisă și umbrită de ateismul religios al comunismului. Alături de alți preoți care trecuseră prin întunericul comunist, părintele Ioan a fost providențial în viața multor preoți pentru a-i face să înțeleagă cum trebuie să citească vremurile, să-și traseze liniile esențiale ale pastorației în vremurile cele noi, păstrând, în același timp, cu sfințenie crezul și datinile pentru care ei pătimiseră.

În încheierea acestui ultim Capitol, se atrage atenția asupra faptului că modelul pastoral oferit de părintele Ioan Sabău este foarte actual. Ceea ce a făcut din părintele Ioan Sabău un păstor model nu a fost faptul că a avut o cultură teologică și laică excepțională, ori că a ctitorit și a restaurat atâtea biserici, nici măcar faptul că a slujit și a predicat excepțional în biserică, ci marea sa vrednicie pastorală s-a vădit în aceea că a trăit în mijlocul enoriașilor săi ca *un om al lui Dumnezeu*, dovedind prin aceasta că este cu putință să trăiești pe pământ viața evanghelică și că lucrurile pe care le-a propovăduit în biserică sunt realități. Crezul părintelui Ioan, valorile pentru care a luptat nu sunt supuse timpului, nu se perimează. De aceea, părintele Ioan rămâne un model pastoral pentru preoții din toate timpurile.

În **concluzie**, persoana părintelui Ioan Sabău, prezentată în această lucrare de cercetare, a cunoscut tot zbuciumul inerent vocației și slujirii preoțești. Experiența duhovnicească și pastorală a celor șaptezeci și cinci de ani de preoție ai sfinției sale constituie un tezaur deosebit

de valoros pentru Teologia pastorală. Din considerente metodologice, a fost nevoie să fie prezentate sistematic calitățile pastorale, precum și strategiile pastorale ale părintelui Ioan. Dar, dincolo de exigențele unei astfel de lucrări, izvoarele metodelor pastorale ale părintelui Ioan trebuie căutate în vocația sa preoțească. Părintele credea cu tărie în responsabilitatea preotului față de destinul veșnic al credincioșilor și credința aceasta i-a inspirat întreaga activitate pastorală.

Un părinte profesor universitar de teologie (Părintele Vasile Vlad), care l-a cunoscut pe părintele Ioan, exprimă astfel această realitate:

Părintele Ioan credea în mântuire ca sens al existenței. De vreme ce existăm ca să ne mântuim, toate problemele vieții se subordonează și se integrează nevoii de mântuire. De aceea metodele pastorale ale părintelui Ioan aveau în vedere salvarea unei căsnicii, sau scoaterea unor oameni din situația de concubinaj nu pentru că nu dădea bine social, ori nu era bine comunitar, ci pentru că era primejduită mântuirea. În momentul în care îl abordezi pe om având în vedere mântuirea lui, atunci găsești și izvoare scripturistice, și izvoare patristice, și liturgice, și din înțelepciunea omenească, și din filozofie. Toată cultura converge spre problema mântuirii. Dacă nu ai în vedere problema mântuirii, ci ai în vedere realizarea unui sistem eclezial, comunitar sau de orice alt fel, atunci ai nevoie de știință: de psihologie pastorală, de psihologie socială, de sociologie, de metode, care toate creează un mecanism în vederea organizării societății, a istoriei și atât. Ori, părintele Ioan nu a avut în vedere nimic din acestea, ci numai mântuirea celor care i-au fost încredințați spre păstorire, fiindcă sfinția sa credea cu tărie în responsabilitatea preotului față de destinul veșnic al credincioșilor.

La cele scrise mai sus, adăugăm caracterizarea succintă făcută părintelui Ioan de unul dintre ierarhii Bisericii noastre Ortodoxe, care l-a cunoscut în multe împrejurări:

Părintele Ioan Sabău, în toată misiunea sa, a avut o râvnă specială, care își avea rădăcinile într-o personalitate dâră și fermă; a fost un om puternic și curajos, nu s-a îndoit la niciun vânt. În ultima parte a vieții, când l-am cunoscut, era tot neostenit și râvnitor în lucrarea Domnului. Fiind aproape de Alba Iulia, era nelipsit de la conferințele duhovnicești și de la toate manifestările organizate de Arhiepiscopia din Alba Iulia pentru a dinamiza viața duhovnicească. Și ne era drag că-l vedeam. A fost un om minunat!

Se spune în Pateric despre un părinte duhovnicesc care, având un lucru de înfăptuit în cetate și vrând să fugă de slava oamenilor, s-a hotărât să meargă noaptea, ca să nu fie văzut și să nu fie cinstit. Dar Dumnezeu a trimis doi îngerii cu făclii, unul de-a stânga și altul de-a

dreapta, care-l luminau, așa încât, în loc să fie tănuuit, mai mult s-a slăvit înaintea oamenilor. Tot așa și Părintele Ioan Sabău și-a închinat viața slujirii preoțești în cel mai firesc mod, cu toată sinceritatea, întru curăția inimii. Niciodată nu a căutat să fie apreciat, remarcat sau slăvit de oameni. Dar *Dumnezeu are nevoie de oameni de răscruce, de repere pentru mântuirea multora. De aceea Dumnezeu ridică, din vreme în vreme, repere, tocmai ca să nu piară istoria. Acești oameni trăiesc firescul lor, dar îngerul le duce torța și-i arată.*

Pe parcursul cercetării de față, în multe rânduri s-a întâmplat să primesc din partea celor care l-au cunoscut pe părintele Ioan mărturii care pot să-i așeze părintelui Ioan un nimb al sfințeniei. M-am ferit să le consemnez, pe de-o parte întrucât nu acesta era scopul urmărit, ci arătarea unui model pastoral vrednic de urmat, iar pe de altă parte întrucât aceste experiențe pot părea a avea o notă de subiectivitate în ochii celor mai „zăbavnici a crede” cele despre darurile deosebite pe care le dă Mântuitorul Hristos celor care, cu cutremur și cu dragoste, slujesc printre oameni preoția Lui cea sfântă. Foarte mulți mărturisesc că simt prezența părintelui Ioan în viața lor, că îi simt ocrotirea. Mulți vorbesc de lucruri minunate. Astfel de întâmplări minunate sunt o consecință a legăturii sufletești care se creează între un adevărat păstor de suflete și păstoriții săi.

*

Am amintit adeseori în cuprinsul acestei lucrări de caietele de notițe ale părintelui Ioan, care reprezintă un tezaur valoros pentru a urmări tot parcursul slujirii pastorale a sfinției sale. În cel dintâi caiet, a cărui primă filă este datată cu 19 ianuarie 1936, am găsit consemnarea cuvântului pe care avea să-l rostească părintele Ioan la instalarea sa ca preot în prima parohie, la Ceru Băcăinți. Cutremurat de fiorul răspunderii ce-i stătea înainte, tânărul preot, de numai douăzeci și unu de ani, spunea păstoriților săi:

„În acest al optprezecelea an de văduvie a parohiei, de strigăte de orfan fără tată, de bocet de turmă fără de păstor, Mântuitorul vine să-și îndeplinească făgăduința ce a făcut-o atunci când a zis că „nu vă voi lăsa pe voi orfani” (Ioan 14, 18). Simt o bucurie ce nu se poate arăta cu neputincioasa limbă când mă văd ridicat din condus în conducător, când mă văd înarmat cu acea dumnezeiască putere de a lega și dezlega, când mă văd învrednicit cu cinstea ce Sfântul Apostol Pavel o atribuie celor ce se ostenesc cu propovăduirea și cu

învățătura ce o dau altora – dar simt în același timp, o emoție, o zguduire sufletească, o tremurare față de răspunderea ce mi se încredințează. Slujitor la altarul Domnului?!... E o cutremurătoare chemare!... Să fi agentul de legătură, funia ce leagă cerul cu pământul, să fi calea adevărului ce duce la fericire, să fi reprezentantul lui Dumnezeu pe pământ, să întruchipezi în tine frumosul, binele și adevărul nu e chemare pe care s-o îndeplinești cu ușurință. Dar dacă în anii de muncă de pe băncile școlii eram călăuzit de această țintă ce-mi stătea în fața ochilor – preoția, astăzi nu pot fugi de greaua răspundere. Îmi dau seama că în fața Judecătorului va trebui să dau socoteală de turma ce mi s-a încredințat, dar îndrăznesc, cu acea îndrăneală cu care Mântuitorul a încurajat pe ucenicii Săi, zicându-le: „În lume veți avea necazuri, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea!” Doresc să fiu păstorul cel bun, care cunoaște oile sale și care sufletul său își pune pentru ele – așa cum Mântuitorul a fost –, ca să fiu pildă pentru credincioși, în vorbire, în purtare, în dragoste, în credință, în curăție – voiesc a fi cu luare aminte la mine însumi și la învățătura pe care o dau – precum Sfântul Apostol Pavel ne poruncește ca să fim –, adevărul și dreptatea vor fi armele cu care mă voi lupta, cu toată încrederea și cu toată îndrăzneala, împotriva nedreptății și a minciunii. Voi demonstra din dreptate și voi certa din dragoste.

Am venit aici, nu setos de putere, nici de bogăție, ci dornic de bine și dreptate; am adus nu comori pe care le strică moliile și rugina, nici averi sau faimă, ci am adus o inimă largă, cuprinzătoare și înțelegătoare. Am venit sărac în avuție, pentru că Mântuitorul a spus ucenicilor, când i-a trimis în lume: „Să nu luați nici aur, nici argint, nici aramă în brăiele voastre, nici traistă pentru drum, nici haine, nici încălțăminte, nici toiag, căci vrednic este lucrătorul de plata sa”, dar bogat în nădejdea că voi putea să fiu spre folosul poporului meu. Aduc lumina, câștigată cu stăruință, ca să luminez cărarea voastră. Aduc aripile sufletului larg, sub care vreau să vă adun așa cum cloșca își adună puii sub aripile sale. Alături de mine să vă învățați să suferiți și să vă bucurați. Cel ce mă primește pe mine, primește pe Cel ce m-a trimis pe mine. Urmați-mă cu încredere și eu voi urma pe Hristos! Primesc eu pacea, primiți-o alături de mine! Îmi închin viața Bisericii, faceți și dumneavoastră asemenea! Scrieți vorbele mele în inimile dumneavoastră! Săpați-le cu tăieturi adânci, simțiți-le! Sunt ale păstorului dumneavoastră, trimis aici ca să slujească și să învețe. [...]

Și acum, Tu, Doamne, Cela ce m-ai învrednicit de darul Tău și m-ai ales păstor al turmei Tale cuvântătoare, întru lungime de zile și sănătate fii mie ajutor, sprijinitor și îndreptător,

pentru ca să pot pecetlui cu fapta cele spuse de mine la porunca Ta, să pot să păstrez neatinsă credința și datinile strămoșilor noștri, să nu necinstesc Biserica Ta și cele ce le-ai așezat întru apărarea sufletului nostru! Trimite, Doamne, înțelepciunea Ta din scaunul măririi Tale ca să fie cu mine și să lucreze, ca să pot zice la sfârșit, ca Sfântul Pavel, că „lupta cea bună m-am luptat și credința am păzit”, iar poporul credincios de sub păstorie mea să cunoască din faptele mele că n-ai voit să-i lași orfani, ci ai venit la ei. Amin.

La capătul acestei cercetări asupra vieții și slujirii pastorale a părintelui Ioan Sabău, putem spune cu certitudine că Dumnezeu a primit atunci această rugăciune, a adăugat harul Său ostinelilor părintelui, așa încât toate cele rostite și făgăduite la instalarea sa ca preot s-au împlinit deplin și cu prisosință în viața și activitatea sfinției sale.